

VERSLAG

VAN HET BEZOEK AAN DE GRÜNE WOCHЕ BERLIN 18, 19 EN 20 JANUARI 2024

Inleiding

AgriFood Capital, Greenport Venlo en Regio Foodvalley brachten samen met FruitDelta Rivierenland van 18 tot en met 20 januari 2024 een bezoek aan de Grüne Woche in Berlijn.

Zij deden dit onder de noemer FoodNL.

FruitDelta Rivierenland sloot – als aspirant lid van FoodNL – aan bij deze delegatie.

Over FoodNL

FoodNL is een alliantie van drie triple-helix regio's met een sterk agrifood karakter. Samen vormen zij de grootste voedselproductie regio in Europa: Agrifood Capital, Greenport Venlo, en Regio Foodvalley. Om duurzame agrifood innovaties mogelijk te maken, werken de drie regio's onder de vlag van FoodNL samen met andere Europese regio's en ontwikkelen zij met Europese fondsen projecten op twee thema's: eiwittransitie en voedsel & gezondheid.

Delegatieleider Tjeerd de Groot van de Vaste Kamercommissie LNV nam de uitvergroete versie van de informatieflyer van FoodNL in ontvangst. Van links naar rechts: Tjeerd de Groot, René Verhulst (burgemeester Ede, voorzitter van Regio Foodvalley), Servaas Stoop (burgemeester West Betuwe en vicevoorzitter van Regio Rivierenland/FruitDelta Rivierenland), Kees van Rooij (burgemeester Meierijstad en voorzitter van de Stuurgroep FoodNL) en Bob Vostermans (burgemeester Beesel en lid van de Stuurgroep FoodNL).

Pijler Eiwittransitie

In de transitie naar duurzaam gebruik van eiwitten, werken drie foodregio's samen aan het ontwikkelen van instrumenten die optimale voedselkeuzes ondersteunen. De focus ligt daarbij op het ontwikkelen van nieuwe en Europese plantaardige producten, duurzame dierlijke eiwitten en het beïnvloeden van consumentengedrag.

Pijler Voeding & Gezondheid

De drie regio's verbinden wetenschap en bedrijfsleven om innovaties te creëren die aan een gezonde voedselomgeving voor onze groeiende bevolking bijdragen. Samen werken zij aan het ontwikkelen van kennis en bewustzijn van de bijdrage die gezond en duurzaam voedsel heeft op gezondheid en vitaliteit van mensen.

Tijdens de European Week of Regions and Cities (EWRC) 2023 is afgesproken te verkennen of, en op welke manier, FruitDelta Rivierenland kan aansluiten bij FoodNL. Onderdeel van de verkenning bestond ook uit deelname aan het bezoek aan de Grüne Woche in Berlijn.

Delegatie FruitDelta Rivierenland

- Servaas Stoop, *burgemeester West Betuwe, vicevoorzitter Regio Rivierenland/FruitDelta Rivierenland en voorzitter Algemeen Bestuur Stichting Fruit Tech Campus.*
- Jan Kottelenberg, *burgemeester Neder-Betuwe, lid Algemeen Bestuur Regio Rivierenland (portefeuille Agribusiness).*
- Hans Martijn Ostendorp, *burgemeester Buren, lid Algemeen Bestuur Regio Rivierenland.*
- Eveline van Westerop, *Pactmanager Laanboompact.*
- Janneke Hakkert, *directeur/secretaris Regio Rivierenland/FruitDelta Rivierenland.*
- Ludolf van Lith, *programmamanager logistiek en vestigingsklimaat en programmamanager agribusiness a.i. bij FruitDelta Rivierenland.*
- Bertil Rebel, *strategisch adviseur public affairs & lobby FruitDelta Rivierenland.*

Programma

Donderdag 18 januari 2024

- Treinreis Utrecht-Amersfoort-Berlijn. In Amersfoort sloten deelnemers uit Regio Foodvalley aan en in Deventer uit AgriFood Capital.
- Startbijeenkomst FoodNL met deelnemers uit AgriFood Capital, FruitDelta Rivierenland, Greenport Venlo/Crossroads Limburg en Regio Foodvalley.
- Bezoek aan de netwerkbijeenkomst van (gast)provincie Noord-Brabant. Jaarlijks verzorgt één van de provincies een netwerkbijeenkomst op de donderdagavond van de Grüne Woche. Bestuurders bezochten de netwerkbijeenkomst en spraken er de minister, Kamerleden, andere regio's en het bedrijfsleven.

Vrijdag 19 januari 2024

- Opening van het NL-Paviljoen door demissionair minister Piet Adema en zijn Duitse collega Cem Özdemir op de Grüne Woche en aansluitend het netwerkmoment op en rond het NL Paviljoen.
- Ontmoeting en gesprekken met leden van de Vaste Kamercommissie LNV (Tjeerd de Groot (D66, delegatieleider), Jeanet Nijhof-Leeuw (PVV), Laura Bromet (GL-PvdA), Thom van Campen (VVD), Wim Meulenkamp (VVD), Harm Holman (NSC), Pieter Grinwis (CU), Cor Pierik (BBB), Eline Vedder (CDA), André Flach (SGP), Rens Jansma (Griffier), Gert-Jan Oplaat (Eerste Kamer, BBB)) en vertegenwoordigers uit de agrofoodsector.
- Ontmoeting met demissionair minister Piet Adema.
- Rondgang over de landenspaviljoens op de Grüne Woche met de bedoeling contacten met andere regio's uit Europa te leggen/te versterken (zie verderop in dit verslag).
- Bezoek aan de informatieve bijeenkomst van LTO Nederland en de Vlaamse Boerenbond (in aanwezigheid van demissionair minister Adema en leden van de Vaste Kamercommissie LNV) met als aansprekend thema "Vruchtbare Delta".
- Bezoek aan de netwerkbijeenkomst van het ministerie van LNV op het NL Paviljoen.
- Afsluitend diner van FoodNL met vertegenwoordigers van de vier regio's, de provincie Gelderland en vertegenwoordigers van een aantal brancheorganisaties.

Zaterdag 20 januari 2024

- Treinreis van Berlijn naar Utrecht (met ontmoetingen met Kamerleden die ook terugreisden).

Van links naar rechts: Harold Zoet, regiogedeputeerde van FruitDelta Rivierenland, samen met gedeputeerde Peter Drenth in gesprek met demissionair minister Adema; overzichtsfoto van het NL-Paviljoen; overleg tussen FruitDelta Rivierenland en de Stuurgroep FoodNL over de verkenning naar de eventuele aansluiting van FruitDelta Rivierenland bij FoodNL.

Doelstellingen & Strategie

De doelstellingen van het bezoek aan de Grüne Woche waren:

A. Het genereren van meer bekendheid voor FoodNL

- Wij wilden meer bekendheid genereren voor de samenwerking naar programmaontwikkeling én ontwikkeling van projecten (proposities) op de twee hoofdthema's.

B. Het leggen en/of versterken van relaties met relevante (nationale en internationale) partners

- We richtten onze aanwezigheid tijdens de Grüne Woche op een aantal relevante netwerkbijeenkomsten:
 - Diner FoodNL (18/01)
 - Netwerkbijeenkomst Gastprovincie Noord-Brabant (18/01)
 - Opening NL Paviljoen (19/01)
 - Netwerkmomenten met potentiële partnerregio's/beursstands (19/01)
 - Seminars (3) van provincies (eiwittransitie en reststroomverwaarding) (19/01)
 - Bijeenkomst LTO Nederland en de Vlaamse Boerenbond over het thema "Vruchtbare Delta" (19/01)
 - Netwerkreceptie NL Paviljoen (19/01)
 - Netwerkbijeenkomst FoodNL met onder meer vertegenwoordigers van de provincies Noord-Brabant, Gelderland en Utrecht om te bezien wat deelname van FoodNL oplevert (voor onze regio's) (19/01)

Ambitie Grüne Woche 2024

- Het door algemene en specifieke lobby (verder en/of nadrukkelijker) positioneren en profileren van FoodNL;
- Het (uit)bouwen van het netwerk met relevante internationale en nationale partners.

Hoe deden we dat?

- Wij formuleerden een kernboodschap (in het Nederlands en het Engels) die we in onze contacten uitdroegen.
- Wij verspreidden een flyer met informatie over de twee hoofdthema's eiwittransitie en voeding & gezondheid staat (+contactgegevens).
- Wij legden contacten (met potentiële internationale partners en bedrijven) en bezagen of en hoe daar (na de Grüne Woche) een vervolg aan kan of moet worden gegeven.
- Wij organiseerden twee eigen netwerkmomenten.

Wat heeft het bezoek opgeleverd?

Het bezoek aan de Grüne Woche was onder meer bedoeld voor het versterken van de banden met de drie foodregio's AgriFood Capital, Greenport Venlo en Regio Foodvalley. De doelstelling kreeg onder andere invulling door een gesprek tussen bestuurders van FruitDelta Rivierenland en de Stuurgroep FoodNL met betrekking tot de verkenning

voor de eventuele deelname van FruitDelta Rivierenland aan FoodNL. Hierbij is ook gesproken over het proces en de verwachte bestuurlijke besluitvorming over deze eventuele toetreding.

Focus op FruitDelta Rivierenland

Hoewel wij ons samen met AgriFood Capital, Greenport Venlo en Regio Foodvalley presenteerden onder de noemer FoodNL, was er ook voldoende ruimte in gesprekken met Nederlandse en Europese aanwezigen aandacht te vragen voor onze eigen regio – met name op het gebied van de fruitteelt, laanboomteelt, glastuinbouw en paddenstoelenteelt en onze opgaven op het gebied van water, energie en bereikbaarheid.

Van links naar rechts: ontmoetingen met Caroline van der Plas (BBB), demissionair minister Adema, Pieter Grinwis (ChristenUnie) en André Flach (SGP). Er waren ook ontmoetingen met Harm Holman (NSC) en Eline Vedder (CDA).

Daarnaast bleek de Grüne Woche ook een uitstekende gelegenheid om al bestaande banden met koepelorganisaties te versterken of nieuwe verbanden te leggen (die in de komende periode worden vervolgd in de regio).

Contacten met Europa

Na de opening van het NL-Paviljoen door demissionair minister Adema, werden op de beurs verschillende gesprekken met Europese regio's gevoerd:

- Met **Roemenië** (op hoog ministerieel niveau) was sprake van een nadere kennismaking (een vervolg op 2023) en was er gelegenheid om door te praten over het thema eiwittransitie.
- In **Zweden** staat het thema voedselveiligheid ook hoog op de agenda. Zweden is erg geïnteresseerd in onze triple-helix manier van samenwerken die zij zelf niet kennen. Daarnaast heeft Zweden interesse in de onderwerpen dierenwelzijn en traceability en plantaardige eiwitten.
- **Bulgarije** is ook geïnteresseerd om met FoodNL op het thema eiwittransitie samen te werken. De delegatie sprak hierover met de Bulgaarse minister van Landbouw, de heer Kiril Vatev.
- De FoodNL-delegatie voerde ook gesprekken met **Moldavië** over voeding & gezondheid en eiwittransitie.
- De FoodNL delegatie ontmoette ook de **Estse** minister van Landbouw. In het kader van samenwerking met de Oostelijke EU-lidstaten is dat een relevant contact.
- Met **Polen** is gesproken over 'plant-based perspectives'. Wij zijn uitgenodigd een bijdrage te leveren aan een event dat zij dit jaar gaan organiseren over dit thema.
- Met **Hongarije** waren al contacten over het thema 'voedselverspilling'. Afgesproken is om, samen met de Stichting tegen Voedselverspilling, te verkennen of er andere Europese regio's zijn die willen inhaken om zo een consortium te vormen voor vervolgprojecten en Brusselse steun.
- Ten slotte, ook met het **Duitse** ministerie voor voeding en landbouw is gesproken over het onderwerp verspilling (zugutfuertietonne.de). Daarbij is ook contact gelegd met de aangesloten Hochschule Bremerhaven, waarmee de koppeling met een Duitse kennisinstelling gemaakt is voor eventuele verdere verkenning (hs-bremerhaven.de/de).

De contacten en resultaten van de gesprekken tijdens de Grüne Woche worden de komende periode verder uitgebouwd tot een voldoende basis om met elkaar (verder) te werken aan projecten. De beide taskforces (eiwittransitie

en voeding & gezondheid) gaan hiermee aan de slag. Het streven is dat eind 2024 voor beide thema's minimaal 1 project is gebouwd om daarvoor een intentieverklaring te tekenen.

Conclusies

- Wij hebben de banden met de drie andere FoodNL-regio's (AgriFood Capital, Greenport Venlo, Regio Foodvalley) versterkt.
- Wij hebben – met onze aanwezigheid op de Grüne Woche en de activiteiten rond het NL-Paviljoen – bijgedragen aan het versterken van de zichtbaarheid van FruitDelta Rivierenland op Europees, nationaal en provinciaal niveau (onze agribusiness in het bijzonder, maar ook ten aanzien van andere opgaven).
- Wij hebben bestaande netwerken kunnen versterken en nieuwe netwerken kunnen aanboren die de komende periode verder worden uitgewerkt.
- Een bezoek aan de Grüne Woche heeft voor ons thema agribusiness beslist meerwaarde vanwege de aanwezigheid van tal van bestuurders en stakeholders op het gebied van food en agribusiness.
- Vanwege de schaalgrootte van 'Europa' verdient het aanbeveling om, bij eventuele volgende bezoeken aan de Grüne Woche, aan te sluiten bij FoodNL (dat geldt trouwens ook voor de drie FoodNL-regio's die evenmin "op eigen gelegenheid" de Grüne Woche willen bezoeken).
- Deelname aan het programma van FoodNL stelt ons, op termijn, in staat mee te liften op Europese subsidieaanvragen voor één of meer projecten ten behoeve van onze agribusiness.

Tiel, 29 januari 2024

Bertil Rebel / Strategisch Adviseur Public Affairs & Lobby

Bijlage 1 – Lijst van deelnemers

AgriFood Capital

Kees van Rooij	Burgemeester Meijerijstad Voorzitter Stuurgroep FoodNL Voorzitter Taskforce Voeding en Gezondheid FoodNL
Maarten Jilisen	Wethouder Land van Cuijk / FoodNL
Mark Janssen-van Gaal	Wethouder Land van Cuijk / Food NL
Franko van Lankvelt	Wethouder Maashorst / FoodNL
Jeroen van den Heuvel	Wethouder Maashorst / FoodNL
Aernout van der Does	Directeur Rabobank Land van Cuijk en Maasduinen / FoodNL
Jules Goris	Regisseur Strategie Regio Noordoost Brabant en AgriFood Capital Voorzitter Werkgroep FoodNL Lid Stuurgroep FoodNL
Rob Verpoort	Strateeg en Programmamanager Meierijstad Lid Taskforce Voeding & Gezondheid FoodNL
Simon Maas	Internationale Samenwerking & Projecten AgriFood Capital Lid Werkgroep FoodNL
Wyno Zwanenburg	Lobbyist FoodNL in Brussel

FruitDelta Rivierenland

Servaas Stoop	Burgemeester West Betuwe Vicevoorzitter Regio Rivierenland & FruitDelta Rivierenland Portefeuille Lobby & Branding
Jan Kottelenberg	Burgemeester Neder-Betuwe Lid Algemeen Bestuur Regio Rivierenland & FruitDelta Rivierenland Portefeuillehouder Agribusiness
Hans Martijn Ostendorp	Burgemeester Buren Lid Algemeen Bestuur Regio Rivierenland & FruitDelta Rivierenland Portefeuillehouder Mobiliteit
Eveline van Westerop	Programmamanager Laanboompact
Janneke Hakkert	Directeur Regio Rivierenland & FruitDelta Rivierenland
Ludolf van Lith	Programmamanager Logistiek & Vestigingsklimaat FruitDelta Rivierenland Programmamanager Agribusiness FruitDelta Rivierenland a.i.
Bertil Rebel	Strategisch Adviseur Public Affairs & Lobby FruitDelta Rivierenland

Greenport Venlo

Bob Vostermans	Burgemeester Beesel Lid van de Stuurgroep FoodNL
Eric Beurskens	Wethouder Horst aan de Maas Lid Taskforce Voeding & Gezondheid FoodNL
Boris Meessen	Wethouder Nederweert Lid Taskforce Eiwittransitie FoodNL
Frans de Rond	Oprichter LIVAR
Eppo Timmer	Programmamanager Circulaire Varkenshouderij
Twan Claessens	Piglets Treatment Systems
Tiny Schepers	Heyde Hoeve
Martin Houben	Houbensteyn Groep
Karel van der Velden	Business Developer Nijssen Company
Annemiek Canjels	Senior Beleidsadviseur Europa Provincie Limburg

Sophie van de Pas	Teammanager Acquisitie & Ontwikkeling Brightlands Campus Greenport Venlo
Yvonne van der Velden	Business Developer Brightlands Campus Greenport Venlo
Jerome Beijers	Adviseur Gemeente Venray
	Lid Werkgroep FoodNL
Hans Corsten	Crossroads Limburg & Keyport
	Lid Taskforce Eiwittransitie FoodNL
	Regisseur Buitengebied Gemeente Weert
Marcel Claus	Senior Adviseur Gemeente Venray
	Lid Stuur- en Werkgroep FoodNL
Judith Chlod	Accountmanager Buitengebied Gemeente Venray
Rutger Lommerse	Programmamanager Greenports Nederland
Léon Faassen	Gedeputeerde Provincie Limburg
Regio Foodvalley	
René Verhulst	Burgemeester Ede
	Voorzitter Regio Foodvalley
Gerard Renkema	Burgemeester Nijkerk
	Lid Algemeen Bestuur Regio Foodvalley
Hans van der Pas	Burgemeester Rhenen (en binnenkort van Maashorst)
	Lid Algemeen Bestuur Regio Foodvalley
Peter Drenth	Gedeputeerde Provincie Gelderland
	Lid Economic Board Regio Foodvalley
Bennie Wijnne	Wethouder Barneveld
	Lid Algemeen Bestuur Regio Foodvalley
Jan Pieter van der Schans	Wethouder Ede
Maud Hulshof	Wethouder Wageningen
	Lid Algemeen Bestuur Regio Foodvalley
Henk Kievit	Lector Christelijke Hogeschool Ede
	Lid van de Economic Board Regio Foodvalley
Bas Mulder	Directeur Regio Foodvalley (a.i.)
Karlijn Looman	Programmadirecteur Landelijk Gebied
Sanne van Laar	Programmamanager Food Regio Foodvalley
	Lid Taskforce Eiwittransitie FoodNL
Gerrit de Boer	Projectleider Voeding voor een gezond leven
Mariska Holwerda	Strategisch Communicatieadviseur Regio Foodvalley